

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

ЗНАЧАЈ ОБРАЗОВАЊА КАДРОВА ЗА БУДУЋИ РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ У ЦРНОЈ ГОРИ

Александра Деспотовић¹, М. Јовановић¹, Б. Булатовић¹

Абстракт: Пољопривредна производња у Црној Гори је недовољна у овом моменту, нарочито и житу, масноћи, живинском и свињском месу. Досадашња истраживања и анализе указују да би интензивним и рационалним коришћењем расположивих ресурса, уз адекватне мјере економске политике, Црна Гора у догледно вријеме могла далеко боље искористити компаративне предности и обезбједити сопствене потребе за већину основних прехранбених производа.

У раду ће се указати на значај отварања пољопривредног факултета у Подгорици и образовања кадрова, који треба да допринесу превазилажењу традиционалног и натуралног начина бављења пољопривредом у Црној Гори.

Кључне ријечи: пољопривреда, образовање, кадрови

Увод

За економски, социјални и културни развој Црне Горе наука и образовање представљају веома значајан фактор. Познато је да је "највреднији од свих капитала онај инвестиран у човјека", а једна од сврха образовања је повећање укупне производње и продуктивности (*Пејовић, Љ., Мараи, В.*). Без стручног и професионалног образовања кадрова не може се говорити о прихватању знања, нових технологија и техника које свакодневно постижу путем разних средстава комуникације.

У области образовања кадрова у пољопривреди биле су неопходне промјене почев од основног, средњег и високог образовања. У прилог томе говори чињеница да је за имплементацију нових стандарда у пољопривредној производњи неопходан кадар који посједује одређени ниво знања.

¹ Др Александра Деспотовић, виши истраживач, др Миомир Јовановић, научни сарадник, др Богдан Булатовић, виши научни сарадник, Биотехнички институт – Подгорица, E-mail: alexd @cg.yu

С обзиром да су у Црној Гора пољопривреда и туризам промовисане као двије стратешке гране будућег развоја, неопходно је да се створе услови за стицање потребних знања из ових области. У складу са будућим развојним одређивањем потекла је идеја о отварању студија Пољопривредног факултета у Подгорици.

Разлози отварања студија пољопривреде у Црној Гори

Идеја о образовању кадрова за потребе пољопривреде Црне Горе званично је покренута у документу "Рационализација Универзитета Црне Горе" 1984. године (*Елаборат о оправданости отварања студија пољопривреде*). Разлози за покретање иницијативе налазе у чињеници да је неопходно брже и ефикасније рјешавање низа питања из области пољопривредне производње. Проблеми са којима се Црна Гора суочава у овој области су многобројни, али најзначајнији су:

1. Људски ресурси - Црна Гора је у послеријатном периоду доживјела "рурални егзодус". Развој индустријализације утицао је на перманентно смањење броја активних пољопривредника. Овај процес је нарочито био изражен у периоду од 1971 - 1981. године, када је учешће активног пољопривредног становништва смањено са 44,3%, на 15,6 %. Опадајући тренд је настављен и у 1991. години и износи 9,3 %, а према попису 2003. године то учешће износи око 8,8 %;

2. Посједовна структура пољопривредних газдинстава - према попису 1991. године у Црној Гори је евидентирано 60.043 пољопривредних газдинстава. У структури ових газдинстава преовладавају газдинства величине до 5 ха. Величина пољопривредних газдинстава утиче на ниво интензивности пољопривредне производње, јер ограничава примјену механизације и других мјера интензификације пољопривреде;

3. Екстензивни начин бављења пољопривредом - с обзиром да преовладавају "старачка" домаћинства процес усвајања нових знања и нових технологија је веома компликован процес. Овакав начин производње утицао је на неадекватно коришћење расположивих природних ресурса, као и на ниво остварене пољопривредне производње, која још увијек не задовољава сопствене потребе. Даљи раст броја становника као и њиховог животног стандарда, уз убрзани развој туризма неминовно ће довести до повећања тражње пољопривредно прехрамбених производа, што ће утицати на повећање негативног биланса хране у Црној Гори. Због тога је неопходно да се убрза развој сопствене пољопривредне производње која ће бити базирана на сопственим ресурсима и сопственом стручном кадру.

Сагледавајући проблеме са којима се црногорска пољопривреда суочава и то у условима приближавања стандардима ЕУ било је неопходно предузети одређене мјере како би се ситуација у овој области поправила. Једна од тих мјера је и отварање студија пољопривреде у Подгорици, а која треба да допринесе да се сачувају најквалитетнији кадрови који су до сада углавном остајали у срединама у којима су студирали.

С обзиром на промјене које су настале у току транзиционог периода, будућност црногорске пољопривреде је на породичним газдинствима. Таквих газдинстава ће бити све више, с обзиром на нови модел организовања пољопривредне производње у којој ће тежиште бити на сеоском домаћинству (*Елаборат о оправданости отварања студија пољопривреде*). У таквим условима стручни рад агронома биће неопходан у сваком селу. Посебно треба нагласити улогу агронома на сопственом имању, гдје ће примјеном савремених мјера утицати на раст сопствене производње, а такође, допринјети бржем и квалитетнијем усвајању знања у сопственом окружењу. Према европским стандардима један агроном може успјешно организовати биљну производњу на 100 ха обрадивог земљишта, а један агроном (сточар) на 100 ха условних грла уз једног дипломираног ветеринара (*Елаборат о оправданости отварања студија пољопривреде*).

Све претходно изнјете чињенице указују да су млади стручњаци у области пољопривредне производње неопходни да би се створили предуслови за убрзани развој ове гране, која ће бити изложена разним изазовима и потребама прилагођавања стандардима ЕУ.

Значај и функција студија пољопривреде

Посљедњих година у Црној Гори десиле су се значајне промјене, које су утицале на мјесто и положај непосредних пољопривредних произвођача. Наиме, дошло је до трансформације друштвене својине у приватну, повраћаја земљишта ранијим власницима, као и до распада великих пољопривредних комбината. То је условило развој приватног пољопривредног газдинства у правцу заснивања тзв. фармерског начина производње (*Елаборат о оправданости отварања студија пољопривреде*). Овакав вид пољопривредне производње подразумјева да фармери у свом посједу имају знатно веће површине него до сада. У новонасталим условима фармерима ће бити неопходна стручна помоћ ради примјене савремене технике и технологије. Због тога је потребно обезбједити кадар који ће омогућити трансфер знања и створити услове за високо интензивну и економски оправдану производњу.

С обзиром на природне предуслове развој пољопривреде усмјерен је на брдско - планинско и медитеранско подручје. У брдско - планинском подручју постоје изванредни предуслови за развој интензивне сточарске

производње, као и за развој сеоског туризма. Медитерански дио Републике биће орјентисан на развој биљне производње, прије свега на производњу воћа, поврћа у затвореном и отвореном простору, цвијећа, украсног биља и сл.

У складу са будућом орјентацијом развоја пољопривредне производње, предложена су и усвојена два студијска програма, и то:

- студијски програм - Биљна производња;
- студијски програм - Сточарство;

У формулисању правила студирања, пошло се од Европског система преноса кредита (ЕЦТС - European Credit Transfer System). Обим студијског програма који се изводи у једној години је 60 (ЕЦТС) кредита.

Студијски програми за стицање степена и диплома високог образовања конципирани су као:

- 1) - додипломске академске студије, које трају три године, а које омогућавају стицање дипломе академских основних студија;
- 2) - постдипломске специјалистичке студије у трајању од једне године, а након стицања дипломе додипломских студија. Завршетком ових студија стиче се звање дипломирани инжењер пољопривреде.

Овакав концепт студија пољопривреде уклапа се са европским образовним системом, чији је акценат на стицање специјалистичких знања. Управо таква знања су неопходна за профитабилну пољопривредну производњу. Повећање конкурентности црногорске пољопривреде је један од главних изазова њеног будућег развоја, па знања стечена на овим студијама могу значајно допринјети остварењу овог циља.

С обзиром да је пољопривреда заједно са туризмом стратешка грана Црне Горе, отварање студија треба да допринесе њеном убрзаном развоју. Стицањем знања и вјештина будући стручњаци ће бити у прилици да боље и ефикасније искористе постојеће компаративне предности и допринесу примјени потребних европских стандарда у овој области.

Закључак

Досадашњи развој пољопривреде Црне Горе указује на непоходност образовања нових младих кадрова из следећих разлога:

1. Црногорски пољопривредни потенцијали се налазе на породичним газдинствима, што подразумева постојање стручних кадрова који ће омогућити бржу имплементацију научних и стручних достигнућа.

2. Подизање нивоа образовања у области пољопривреде позитивно ће се одразити и на повећање укупне пољопривредне производње.
3. Имплементација стандарда у процесу пољопривредне производње и њено прилагођавање захтјевима европског тржишта, много ће бити једноставније ако постоје значајни људски ресурси.

Литература

1. Пејовић, Љубомир, Мараш Весна, 2001.: Мјесто и улога научних и васпитно образовних институција у едукацији сеоских домаћинстава за производњу еколошке - здравствено безбједне хране. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Бар, стр.147.
2. Зелена стратегија Црне Горе до 2000. године., 1992: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Подгорица, стр. 147 - 148.
3. Елаборат о оправданости отварања Пољопривредног факултета у Подгорици, 2005. Биотехнички институт, Подгорица, стр.4 - 5.

UDC: 378.2:631/635(497.16)

**IMPORTANCE OF THE HUMAN RESOURCES EDUCATION
FOR THE FUTURE DEVELOPMENT
OF MONTENEGRIN AGRICULTURE**

Aleksandra Despotovic, Ph.D., Miomir Jovanovic, Ph.D., Bogdan Bulatović, Ph.D.
Biotehnickal institute - Podgorica

Abstract

From the current point of view, Montenegrin agriculture is not developed enough, especially in the case of production of cereals, fats, poultry and pig meat.

According to researches and analysis provided until now, there are possibilities for better utilization of the comparative advantages in the near future, only by the more intensive and rational utilization of available resources and adequate measures of economic policy. On that way we will have opportunity to achieve self-sufficiency for the more main agricultural products.

The paper treats importance and role of the opening of Agriculture faculty in Podgorica in function of the human resources education and purposes of the changes of the agricultural production from traditional to market oriented.

Key words: agriculture, education, human resources.